

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento materiál byl vytvořen v rámci projektu EU peníze školám
Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Autor	Mgr. Irena Grosmanová
Datum vytvoření VM	1. 12. 2013
Datum ověření	4. 12. 2013
Ročník	IX.
Vzdělávací oblast / obor	Člověk a společnost – Společenskovědní seminář
Anotace	Výukový materiál k rozvoji čtenářské gramotnosti lze využít v hodinách zabývajících se etickými tématy, konkrétně interrupcemi. Obsahuje ukázkou z knihy Mě soudila noc od Valji Stýblové a otázky vztahující se k textu.

SADA č. II
Identifikátor: VY_12_INOVACE_SADAII_Gr.10

Valja Stýblová – Mne soudila noc

„Já se vám, Jendo, nechci plést do vašich záležitostí. Nebudu vás dnes otravovat moralizováním, nebojte se. Nechci vás ani příliš zdržet, buďte klidný.“

Promluvil a já se na něho překvapeně podíval, protože vycítil do posledního puntíku **averzi**, která ve mně rostla, a udusil ji, než jsem ji plně procítil.

„Co je potrat, víte oba. Jak se trestá, také. I to, že se provádí a trest se riskuje. To všechno není nic nového. Nejste děti, abych vás na to upozorňoval. Ale vám, a výlučně jen vám jsem povinen říci několik vět. Váš přítel, vaši kolegové, to se mne netýká. Neptali jste se mě na radu. Ani vám bych nerozmlouval **kyretáže** jen proto, že se tak dobře znám s vaším otcem. To je vaše věc, myji si ruce.“

Odmlčel se na chvíli a já jsem zapomněl pro vzrůstající zvědavost, že jsem před ním stál původně jako provinilec. Jen mně a výlučně jenom mně? Co mi bude říkat? Zvedl jsem oči a čekal.

„Já jsem znal taky vaši matku, Jene. Nechci vás napínat a dělat z té malé historky románový příběh. Taková maličká zajímavost pro vás se stala. Nikdy jsem kyretáže nedělal bez vážného důvodu. Ze zásady. Ať vám to připadá **patetické** nebo směšné, nedělal. Myslete si, co chcete. Třebas to, že ta zásada byla můj koníček. Třebas jsem proto podivín. Nebudu vám říkat, proč jsem proti odstranění plodu. Možná, že by vám to připadalo romantické, a já vás nechci přesvědčovat. Tenkrát za mnou vaše matka přišla. Nebyla zdravá. Měla malé neshody s vaším otcem. Všechno jsem věděl, znali jsme se dobře. Byla v jiném stavu, několik týdnů. Přišla a prosila, abych to odstranil. Plakala, dokonce hrozila, že půjde jinam, když ji odmítnu. I váš otec se k ní připojil. Přemlouvali mě. Byl jsem tvrdý. Poradil jsem jim, aby si na to našli někoho jiného, já že to neudělám.

Nehledali už. Pak jste se narodil vy. Ano, o vás tenkrát šlo. Představte si, že bych byl svolil.“

Jak prostě to všechno řekl. Vnímал jsem sled vět se vzrůstajícím zájmem a rostoucím hrůzným údivem. Nikdy jsem o tom od otce neslyšel, nikdy bych neuvěřil, že může nastat taková takřka románová situace. Ruthova slova byla klidná a bezprostřední, a snad proto byla tak otřásající. Hleděl jsem na něho a nebyl schopen chápat ten prostý obsah skutečnosti, kterou mi sdělil. Tedy mne se týkalo ono rozhodnutí před více než dvaceti pěti lety, mé existence, mého práva na život. To poznání se mísilo závratnou rychlostí s pocitem vděčnosti k němu samotnému, k doktoru Ruthovi. Všechny naše kyretáže, neúplný názor, který jsem si na potraty utvořil, cynismus, s kterým jsem pracoval, ohlušování svědomí – to všechno se zatočilo v překotném okruhu v mých mozkových závitech a změnilo úhel, pod kterým na ně dosud hledělo moje Já.

Seděl a nedíval se. Zatím nechtěl říci nic víc. Vzrušením se mi zatočila hlava.

Matka šla k němu, k Ruthovi, otec se přimlouval, nechtěli. Měl bych je oba začít nenávidět, jeho i tu mrtvou. Moje myšlenky zmateně utíkaly. Nebyl bych! Doktor Ruth sedí teď proti mně a z neznámého mi důvodu zbledl v tváři tak se ovládající. Kdyby tento zestárlý lékař byl vzal do ruky malý vražedný nástroj a učinil několik osudných tahů, já, Jan, medik, člověk – bych nebyl.

Nebyl bych – křičelo mi hluboko v lebce.

Nikomu bych nechyběl – nebyla by to smrt osoby, kterou známe, nikdo by nikdy nespátřil nenarozenou tvář, nikdo by se nebál mé nenávisti a netoužil po mé lásce. Nebyl bych v prostoru, nebyl bych ani myšlenkou, ani dechem. A ani pro mne by nebylo nic, nic! Nebyl by tedy svět. Kdyby mi stokrát tvrdili, že by existoval, nevěřím, že by byl vzduch a den a láska beze mne. Já bych ji neznal, nebyla by tedy. ...

A najednou mě strhl druhý, protichůdný extrém. Sociální důvody? I kdyby měl člověk přijít do hadrů a prožít život bídy, smrt z hladu, projeden světlý paprsek v tom životě jej nesmím zatratit. Uvědomil jsem si celou silou své existence, že miluji život, že na něm lpím, že ho mám tím raději, čím méně vidím za práh začátku a konce. Že to největší a nejsilnější, co jsem kdy cítil a pocítím, je vědomí, že existuji, že jsem nabral svět do nervových spleť, které tvoří smysly, a nic, nic nevyrvé jedinečný, nenapodobitelný, i když třebaš bezcenný buněčný útvar. Neopakuji se. Já. I když zapadnu a zmizím, byl jsem a nikdy, co věčnost potrvá, nevyskytne se táž kombinace prostoru a času, která stvořila mne.

Práce s textem:

1. Jaký je cíl článku?
2. Vysvětlete význam slov:
 - averze:
 - kyretáž:
 - patetické:
3. V jaké době zřejmě text vznikl? Dokážete jej zhruba časově zařadit?
4. Proč doktor Ruth zbledl v tváři poté, co mladému medikovi pověděl příběh jeho rodičů?
5. Jaký názor na interrupce měl mladý lékař před rozhovorem s doktorem Ruthem a jaký po onom rozhovoru? Jaká fakta na medika nejvíce zapůsobila?
6. Jaký je postoj autorky článku k interrupcím?.....
7. Do jakého typu literatury byste text zařadili? Na řádek pod možnostmi uveďte důvody, proč jste zvolili danou variantu odpovědi.
 - A. odborný text
 - B. administrativní text
 - C. publicistika
 - D. umělecký text (beletrie).....
8. Jak působil text na vás?

Řešení:

1. Cíl článku – přivést čtenáře k zamyšlení o interrupcích
2. **averze** = nechuť, odpor
kyretáž = výškrab děložní dutiny, způsob provedení potratu
patetické = emotivní, nadnesené (výkladů významu tohoto slova je víc – např. vznešené, honosné, slavnostní, vášnivé, vzrušivé, nadšené, citově nadnesené, vyjadřující patos ...)
3. 1957 vydán, ale napsán již 1948, rozhodně v době, kdy potraty nebyly zákonné, což lze z textu vyčíst.
4. Mohl si připadat jako zrádce, udavač, nebylo mu příjemné mladému muži sdělit tajemství jeho rodičů, na druhou stranu cítil, že asi nic jiného nedokáže mladého doktora přimět přestat provádět tajně potraty.
5. Před rozhovorem s nimi souhlasil, po rozhovoru se rozhodl, že je již provádět nebude (z textu lze vyvodit), nejvíce ho zasáhla představa, že by nebyl, že by vlastně vůbec nemusel existovat.
6. Autorka není zastánce interrupcí (ve skutečnosti lékařka, v podstatě jedna z jejích prvních knih, evidentně ji to téma zasáhlo již v počátcích lékařské praxe).
7. D, působí na city čtenáře, vyvolává silné emoce

Citace, zdroje:

- STÝBLOVÁ, Valja. *Mne soudila noc, Skalpel, prosím*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990, 110 - 112. ISBN 80-202-0241-2.